

БАМІЯ, АБО ГІБІСК ЇСТІВНИЙ (*HIBISCUS ESCULENTUS L. (ABELMOSCHUS ESCULENTUS (L.) MOENCH*) В УКРАЇНІ: СЕЛЕКЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Нетрадиційною для українського овочівництва є бамія, або гібіск їстівний (*Hibiscus esculentus L. (Abelmoschus esculentus (L.) Moench*) – однорічна делікатесна овочева рослина із родини Мальвові (*Malvaceae*). Плоди гібіску їстівного (недозрілі 3-6-денні зав'язі) – цінний дієтичний продукт, багатий на білкові речовини, аскорбінову кислоту (до 45 мг%), містить каротин і вітаміни групи В. Значний вміст слизових речовин в плодах робить їх незамінними в дієтичному харчуванні хворих на виразку шлунку та гастритом. Доведено, що споживання гібіску їстівного сприяє відновленню виснажених сил організму. Зав'язі використовують в їжу у вареному, тушкованому, смаженому вигляді. В Україні на даний час рослина досить популярна серед овочівників, проте залишається мало поширеною. Основні причини цього – відсутність до недавнього часу сортів, придатних для вирощування в різних ґрунтово-кліматичних зонах, а також відсутність розробок окремих елементів технології вирощування, здатних забезпечити стабільне насінництво в місцях товарного виробництва.

На Дослідній станції «Маяк» ІОБ НААН дослідження даного виду проводиться з 1993 р. У результаті селекційної роботи створені перші (і єдині) вітчизняні сорти бамії – Сопілка і Діброва, адаптовані до умов вирощування в зонах Лісостепу і Полісся України.

Сорт Сопілка відноситься до середньорослих – висота стебла 115-120 см, діаметр 2-2,5 см, діаметр рослини 50-60 см. Інтенсивність антоціанового забарвлення стебла помірна. Форма листової пластинки в нижній частині стебла – п'ятилопатева,

у середній та у верхній – розсічена. Квітка 6,7-7,8 см в діаметрі, жовтого забарвлення помірного за інтенсивністю; пляма в основі віночка квітки середня за величиною і помірна за інтенсивністю забарвлення (малинова). Зав'язь світло-зеленого забарвлення без проявів антоціану, огрубіння настає при досягненні нею довжини близько 11 см. Плід у біологічній стиглості (на початку розтріскування по гранях) помірного зеленого забарвлення, зі слабким проявом антоціану, гранений, кількість граней – мала – 5-6. Довжина плоду середня – 18-21 см, діаметр – середній – 2,0-2,2 см. При вирощуванні на насінневі цілі формується середня кількість плодів на рослині – 8-11 штук. Насіння оливкового забарвлення, середня кількість насінин в коробочці – 45-50 штук, маса 1000 насінин – 72-75 г. Сорт середньостиглий, період від масових сходів до першого збору зав'язей становить 58-68 діб, до дозрівання насіння – 118-125 діб. Товарна урожайність зав'язей 2,5 т/га. Середня маса товарного плоду при регулярному збиранні 8 г. Сорт внесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, у 2007 р.

Сорт Діброва відноситься до низькорослих: висота стебла 65-80 см, діаметр стебла тонкий 1,5-1,9 см, діаметр рослини – 50-60 см. Антоціанове забарвлення на стеблі відсутнє. Форма листкової пластинки на нижній і середній частині стебла п'ятилопатева, у верхній – розсічена. Квітка діаметром 7,5-9 см, помірного за інтенсивністю жовтого забарвлення, пляма в основі квітки середня за величиною, темна за інтенсивністю забарвлення. Зав'язь темно-зеленого забарвлення, її огрубіння настає при досягненні довжини 9 см. Плід на початку біологічної стиглості темно-зеленого забарвлення, без проявів антоціану, має 7-9 граней. Довжина плоду 18-21 см, діаметр 2,6-3 см. При вирощуванні на насінневі цілі на рослині формується 5-8 плодів. Насіння оливкового забарвлення, середня кількість насінин в коробочці 47-50 штук, маса 1000 насінин 66-70 г. Сорт Діброва також відноситься до середньостиглих, період від масових сходів до першого збирання зав'язей 58-68 діб, до дозрівання насіння – близько 120 діб. Урожайність зав'язей – 2,5-3,0 т/га.

Середня маса зав'язі 9 г. Сорт у Державному реєстрі з 2006 року. Сорти Сопілка і Діброва рекомендуються для вирощування у відкритому ґрунті агроформуваннями усіх форм власності і господарювання і у приватному секторі; зав'язі використовувати з дієтичному харчуванні.

УДК 635.5:631.527

Позняк О.В.

Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і багаторічності НААН

ІНДАУ ПОСІВНИЙ (*ERUCA SATIVA* MILL.) І ДВОРЯДНИК ТОНКОЛИСТИЙ (*DIPLOTAXIS TENUIFOLIA* (L.) DC.) ЯК ОВОЧЕВІ КУЛЬТУРИ: ПЕРСПЕКТИВИ ОСВОЄННЯ І АСПЕКТИ ВИДОВОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

У вітчизняному овочівництві в останнє десятиріччя значним попитом користується пряно-смакова салатна рослина/продукція «рукола». На ДС «Маяк» ІОБ НААН України створено перший вітчизняний сорт індау посівного Знахар (свідчення про авторство на сорт рослин № 08406), який внесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, з 2008 року. Але під назвою «рукола» можна придбати насіння не одного виду рослин, а двох, що належать до однієї родини Хрестоцвіті, або Капустяні (рос. – Крестоцветные, Капустные; лат. – Cruciferae, Brassicaceae) – індау посівний (рос. – індау посевной; лат. – *Eruca sativa* Mill.) та дворядник тонколистий (рос. – двурядка тонколистная; лат. – *Diplotaxis tenuifolia* (L.) DC.). Найпершою ознакою, за якою можна розрізнити рослини на стадії придбання посівного матеріалу, є розмір насіння: крупніше (довжиною до 2-3 мм) належить індау, дрібніше – дворяднику.